

Druhý pilier SPP: politika rozvoja vidieka

Politika rozvoja vidieka je posilnená a potvrdená v druhom pilieri spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). Cieľom tejto reformy je zlepšiť konkurencieschopnosť odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, posilniť väzby medzi primárnou činnosťou a životným prostredím, zlepšiť kvalitu života vo vidieckych oblastiach, povzbudiť spoluprácu a inovácie a podporovať diverzifikáciu ekonomiky vidieckych spoločenstiev.

Právny základ

- Články 38 - 44 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).
- Nariadenie (EÚ) č. 1303/2013[1].
- Nariadenie (EÚ) č. 1305/2013[2].
- Nariadenie (EÚ) č. 1306/2013[3].

Ciele

Polnohospodárska politika a politika rozvoja vidieka zohrávajú prvoradú úlohu v oblasti územnej, hospodárskej a sociálnej súdržnosti Únie a pri ochrane životného prostredia. Je nutné mať na pamäti, že poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo sú odvetvia charakterizované väzbami na prírodné zdroje. Na účely poľnohospodárstva a lesného hospodárstva sa využíva 78 % územia EÚ. Viac ako 170 miliónov hektárov tvorí využívaná poľnohospodárska plocha. Poľnohospodárstvo je tiež najväčším užívateľom vody a hlavným výrobcom biomasy na energetické účely. Podstatou európskeho poľnohospodárskeho modelu je multifunkčný charakter poľnohospodárstva a politika rozvoja vidieka (druhý pilier) sa popri trhových opatreniach (prvý pilier) stala základným prvkom tohto modelu. Jeho hlavným cieľom je zaviesť súdržný a udržateľný rámec, ktorý zabezpečí budúcnosť vidieckych oblastí a bude založený predovšetkým na jeho schopnosti poskytovať škálu verejných služieb, ktoré presahujú rámec samotnej produkcie potravín, a na schopnosti vidieckeho hospodárstva vytvárať nové zdroje príjmov a zamestnanosti a ktorý zároveň zachováva kultúru, životné prostredie a dedičstvo vidieckych oblastí.

Obsah nariadenia (EÚ) č. 1305/2013

S cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí musí byť druhý pilier SPP zameraný na šesť priorít týkajúcich sa: prenosu znalostí a inovácií v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vidieckych oblastiach; životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov, konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovania inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov; organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve; obnovy, zachovania a posilnenia ekosystémov súvisiacich s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom; podpory efektívneho využívania zdrojov a prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo v odvetviach poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva a podpory sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach.

V rámci viacročného finančného rámca na roky 2014 - 2020 bolo na Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) pridelených 85 miliárd EUR. Navyše členské štáty môžu rozhodnúť presunúť z prvého do druhého piliera až 15 % svojich pridelených priamych platieb a finančných prostriedkov získaných obmedzením alebo znížením priamych platieb.

EPFRV prispieva k stratégii Európa 2020 podporou udržateľného rozvoja vidieka v celej Únii spôsobom, ktorý dopĺňa ďalšie nástroje SPP, politiky súdržnosti a spoločnej rybárskej politiky. Členské štáty tak majú povinnosť podpísať zmluvu o partnerstve, ktorá odzrkadľuje spoločný strategický prístup EÚ pre každý členský štát a v ktorej je vymedzený spôsob, ako budú koordinovať rôzne politiky a v súlade s tým využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) (nariadenie (EÚ) č. 1303/2013).

V novom programovom období musí členský štát vyčerpať aspoň 30 % z fondov na rozvoj vidieka, ktoré dostane z rozpočtu EÚ na niektoré opatrenia v súvislosti s ekologickým poľnohospodárstvom, oblasti s prírodnými obmedzeniami, obhospodarovanie pôdy a boj proti zmene klímy a najmenej 5 % na prístup LEADER.[\[4\]](#)

V záujme splnenia cieľov vyplývajúcich zo šiestich prioritných oblastí majú členské štáty definovať program rozvoja vidieka založený na súbore opatrení:

A.Presun inovácií a znalostí

Tento prvoradý cieľ (a konkrétnejšie plánované európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť – EIP) sa má dosiahnuť rôznymi opatreniami rozvoja vidieka ako prenos znalostí, spolupráca a investície do hmotného majetku. Úlohou EIP je podporiť efektívne využívanie zdrojov, produktivitu a rozvoj poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, ktoré produkujú málo emisií a sú šetrné a odolné voči klíme. Toto má byť dosiahnuté prostredníctvom širšej spolupráce medzi poľnohospodárstvom a výskumom, aby sa urýchlil transfer technológií k poľnohospodárom. Posilnené opatrenia sa majú zaviesť v oblasti poradenských služieb pre poľnohospodárske podniky (vrátane opatrení na podporu zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, riešenia environmentálnych výziev a podpory hospodárskeho rozvoja a odbornej prípravy).

B.Investície, modernizácia, reštrukturalizácia poľnohospodárskych podnikov, mladí poľnohospodári a malí poľnohospodári

V oblasti reštrukturalizácie poľnohospodárskych podnikov, investícií a modernizácie sú k dispozícii opatrenia, ktoré zahŕňajú vyššiu mieru podpory, ak sú prepojené na EIP alebo spojené projekty. Pre mladých poľnohospodárov je k dispozícii kombinácia opatrení, ktoré zahŕňajú štartovacie podnikateľské granty (do 70 000 EUR), všeobecné investície do hmotného majetku, odborná príprava a poradenské služby. Malým poľnohospodárom sa ponúka pomoc na začatie podnikateľskej činnosti (do 15 000 EUR) alebo reštrukturalizačné opatrenia.

C.Agroenvironmentálno-klimatické platby súvisiace s klímou, ekologické poľnohospodárstvo a sústava Natura 2000

K dispozícii je súbor agroenvironmentálno-klimatických platieb v záujme zachovania a podpory nevyhnutných zmien v poľnohospodárskych postupoch, ktoré majú pozitívny dosah na životné prostredie a klímu. Tieto opatrenia sa majú začleniť do programov rozvoja vidieka s dôrazom na spoločné zmluvy, primeranú odbornú prípravu/informácie a väčšiu pružnosť pri rozširovaní pôvodných zmlúv. Navyše sa zavádza jedno samostatné opatrenie na podporu postupov ekologického poľnohospodárstva.

D.Systémy kvality

S cieľom podporiť účasť poľnohospodárov na systémoch kvality, ako sú chránené označenie pôvodu (CHOP), chránené zemepisné označenie (CHZO) zaručená tradičná špecialita (ZTŠ), ako aj na systémoch ekologického označovania vrátane systémov certifikácie poľnohospodárskych podnikov

uznaných členskými štátmi sa majú sprístupniť finančné prostriedky. Táto podpora je obmedzená na 3 000 EUR pre jeden poľnohospodársky podnik.

E.Súbor nástrojov na riadenie rizík

Poistenie a vzájomné fondy určené na škody spôsobené na plodinách, počasím a chorobami zvierat, ktoré sú v súčasnosti dostupné v rámci prvého piliera v súlade s článkom 68 nariadenia č. 73/2009, sa rozširujú, aby zahrňali nový nástroj stabilizácie príjmu vo forme finančných príspevkov do vzájomných fondov, poskytujúci poľnohospodárom náhradu za výrazný pokles príjmu, ktorý by umožnil vyplatenie zo vzájomného fondu (vo výške do 70 % strát), ak príjem klesne o 30 %.

F.Organizácie výrobcov

Na zakladanie organizácii výrobcov na účely prispôsobenia produkcie a objemu produkcie výrobcov trhovým požiadavkám, spoločného umiestňovania výrobkov na trh, centralizácie predaja a dodávok pre veľkoodberateľov a zlepšenie organizácie a inovačných procesov sa má na základe podnikateľského plánu poskytnúť podpora, ktorá má byť obmedzená na subjekty definované ako MSP.

G.Lesné hospodárstvo, horské oblasti a oblasti s prírodnými obmedzeniami

Majú sa posilniť opatrenia lesného hospodárstva a má sa poskytnúť zjednodušená podpora cez granty a ročné platby. Pre horské oblasti a poľnohospodársku pôdu nad 62 s. z. š. sa môže poskytnúť pomoc do výšky 450 EUR/hektár (zvýšenie z 250 EUR/hektár). Najneskôr do roku 2018 vstúpia do platnosti nové vymedzenia oblastí s prírodnými obmedzeniami, ktoré budú založené na ôsmich nových biofyzikálnych kritériách. S cieľom zachovať alebo zlepšiť životné prostredie v daných oblastiach sa členským štátom ponecháva právo vymedziť najviac 10 % z ich poľnohospodárskej pôdy ako oblasti s prírodnými obmedzeniami.

H.Iniciatíva Leader, základné služby, obnova obcí a nepoľnohospodárske činnosti

Väčší dôraz má byť kladený na prístup iniciatívy Leader, osvetu a ďalšiu predbežnú podporu pre stratégie podporujúce pružnosť pri využívaní iných fondov v miestnych oblastiach, ako spolupráca medzi mestami a vidiekom. Iniciatíva Leader bude teraz použitá ako spoločný prístup pre miestny rozvoj pod vedením komunit, ktorý bude financovaný nasledujúcimi európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi: Európskym fondom regionálneho rozvoja (EFRR), Európskym sociálnym fondom (ESF), Európskym námorným a rybárskym fondom a Európskym poľnohospodárskym fondom pre rozvoj vidieka (EPFRV). Základné služby a obnova dedín, ako sú investície do širokopásmovej infraštruktúry a obnoviteľných zdrojov, môžu ísť nad rámec premiestňovania činností/prestavby budov v malom rozsahu, na ktoré sa v súčasnosti vzťahujú. Fondy sa tiež môžu použiť na nepoľnohospodárske činnosti týkajúce sa vidieckych spoločenstiev.

V novom období budú mať členské štáty a regióny zároveň možnosť navrhnúť tematické čiastkové programy na detailné riešenie špecifických problémov, ako sú mladí poľnohospodári, malé poľnohospodárske podniky, horské oblasti, ženy vo vidieckych oblastiach, zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu, biodiverzita a krátke dodávateľské reťazce. V niektorých prípadoch bude pre takéto čiastkové programy dostupná vyššia miera podpory.

Úloha Európskeho parlamentu

Diskusie o budúcnosti SPP po roku 2013 sa v Parlamente začali ešte pred predložením oznámenia a legislatívnych návrhov Komisie. Na základe iniciatívnej správy Parlament prijal 8. júla 2010

uznesenie[5]. V tomto uznesení poslanci zdôraznili potrebu novej SPP, ktorá bude silná, udržateľná, spravodlivá, jednoduchšia a bude mať dostatočný objem prostriedkov na dosiahnutie svojich cieľov. Parlament stanovil priority novej SPP v 21. storočí: potravinová bezpečnosť, spravodlivý obchod, zachovanie poľnohospodárskej činnosti na celom území Únie, kvalita potravín, ochrana biodiverzity a životného prostredia, spravodlivé odmeňovanie za verejné statky poskytované poľnohospodármi a rozvoj vidieka založený na tvorbe ekologických pracovných miest. Tieto priority boli potvrdené v uznesení z 23. júna 2011[6] o oznámení Komisie o SPP do roku 2020 (COM(2010)0672).

Parlament tiež prijal niekoľko uznesení o otázkach sprevádzajúcich reformu SPP: spravodlivé príjmy pre poľnohospodárov a lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe[7], uznanie poľnohospodárstva ako strategického odvetvia v súvislosti s potravinovou bezpečnosťou[8], poľnohospodárstvo a medzinárodný obchod v EÚ[9], deficit bielkovín v EÚ[10] a dodávateľský reťazec vstupov pre poľnohospodárske podniky[11]. A napokon, Parlament 13. marca 2013 prijal rad uznesení, ktorými sa menia legislatívne návrhy[12] SPP a zmenený text sa stal mandátom pre rokovanie s Radou. Po viac ako 40 schôdzach trialógu bola 26. júna 2013 na tomto základe dosiahnutá dohoda. Bolo však potrebné uskutočniť ešte zmierovacie konanie o niektorých nedoriešených otázkach týkajúcich sa rozpočtových opatrení na priame platby a rozvoj vidieka. Po vyriešení týchto otázok a hneď po prijatí finančného balíka prijal Parlament 20. novembra 2013 rad uznesení[13], v ktorých opätovne vyjadril priaznivé stanovisko k novým nariadeniam v oblasti poľnohospodárstva. V dôsledku zmien v druhom pilieri, ktoré boli na podnet Parlamentu urobené v konečnom znení, sú členské štáty povinné vyčerpať aspoň 30 % svojich prostriedkov z rozpočtu EÚ určených na financovanie rozvoja vidieka na niektoré opatrenia v súvislosti s ekologickým poľnohospodárstvom, oblasti s prírodnými obmedzeniami, obhospodarovanie pôdy a boj proti zmene klímy a vyhnúť sa dvojitému čerpaniu fondov medzi týmito opatreniami a ekologizačnou platbou v prvom pilieri.

[1] Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320.

[2] Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 487.

[3] Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 549.

[4] Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale znamená Väzby medzi opatreniami na rozvoj vidieckej ekonomiky.

[5] Uznesenie Európskeho parlamentu z 8. júla 2010 o budúcnosti spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2013, Ú. v. EÚ C 351 E, 2.12.2011, s. 103.

[6] Uznesenie Európskeho parlamentu z 23. júna 2011 o SPP do roku 2020: zvládnutie budúcich výziev v oblasti potravín, prírodných zdrojov a území, Ú. v. EÚ C 390 E, 18.12.2012, s. 49.

[7] Ú. v. EÚ C 308 E, 20.10.2011, s. 22.

[8] Ú. v. EÚ C 136 E, 11.5.2012, s. 8.

[9] Ú. v. EÚ C 199 E, 7.7.2012, s. 48.

[10] Ú. v. EÚ C 199 E, 7.7.2012, s. 58.

[11] Ú. v. EÚ C 227 E, 6.8.2013, s. 3.

[12] P7_TA(2013)0084, P7_TA(2013)0085, P7_TA(2013)0086 a P7_TA(2013)0087.

[\[13\]](#)P7-TA_(2013)0490, P7-TA_(2013)0491, P7-TA_(2013)0492 a P7-TA_(2013)0493).

Francesco Tropea